

Västanbladet

Medlemsblad för föreningen

GöteborgsRegionens Släktforskare

Argång 38

2021

Nr 2

**Skansen Kronan och de
militärhistoriska samlingarna**

Innehållsförteckning nr 2 2021

- 3 Ordförandes rader
Lisbet Rodin
- 4 En liten historia om bokbindare Andersson
och om Bracka
Lilian Kristensson
- 7 Program Släktforskar dagarna 2021
- 8 Bygga broar mellan föreningarna
Gun Löfblad
- 11 Vi behöver bli fler aktiva i lokalen
till hösten
- 12 Göteborgsforska
- 13 Skansen Kronan och de militärhistoriska
samlingarna
LarsOlof Lööf
- 18 Amerikaarvet
Lennart Larsson
- 20 Sätessgården Kärra under medeltiden
Per Hallén
- 26 Vad andra skriver om, landet runt
Gunilla Brolund

GöteborgsRegionens Släktforskare

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg
Öppet må-fre. 10.00–14.00
Vissa lördagar (se hemsida)

Ring alltid först och kolla bemanning
samt lediga forskarplatser
Tel. 031-13 12 26
e-post: grsgbg@gmail.com
Hemsida: www.genealogigbg.se
PlusGiro 24 23 85-3
Organisationsnummer 857204-7564
Swish 123 216 32 44

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND Styrelse

Ordf.	Lisbet Rodin lirodin@hotmail.com
Vice ordf.	LarsOlof Lööf larsolof.loof@gmail.com
Kassör	Eva von Brömsen kassor.grs@gmail.com
Sekreterare	Ethel Åslund ethel.aslund@gmail.com
Ledamot	Gunilla Brolund gunilla.brolund@gmail.com
Ledamot	Barbro Majjgren qpm@telia.com
Ledamot	Anders Brännstedt anders.brannstedt@gmail.com
Ledamot	Lilian Kristensson lilian.kristensson@gmail.com
Suppleant	Lennart Staberg lennartstaberg@gmail.com
Suppleant	Ethel Åslund ethel.aslund@gmail.com
Suppleant	Elisabeth Trässwall etrasswall@gmail.com

Västanbladet

Redaktionsgruppen: Lisbet Rodin,
Gun Löfblad, LarsOlof Lööf
Västanbladet ingår i medlemsavgiften
250:-/ år och utkommer årligen med fyra nr.

Ansvarig utgivare : Lisbet Rodin
Tidningsmakare: Christina Claeson
ch_claeson@hotmail.com
Tryckeri: Typografia Olsén AB

Omslagsbild: Skansen Kronan, källa: Carlotta

**Se gärna på facebooksidan:
GRS' släktforskargrupp i coronatid**

Ordförandes ord

Sommaren är här. Livet börjar likna det vi är vana vid – men försiktighet bör råda ett tag till. Det innebär att ni kan komma till lokalen och forska eller få hjälp med DNA eller Min Släkt – eller lära er släktforskning också för den delen. Men ni måste mejla eller ringa och boka tid.

Släktforskardagarna, som blir digitala 11–12 september istället för på Svenska Mässan 14–15 augusti, ger full sysselsättning i organisationsleden. Vi har nu närmare 30 föreläsningar med ämnen som kittlar nyfikenheten.

Du hittar dessa på sidan <https://sfd2021.se/program1>

Dessa föreläsningar betalar du för att se på dator, surfplatta eller telefon.

Är du osäker på hur du gör får du gärna haka på onsdagskvällar kl. 19 (se vår hemsida). Vi har då Zoom-träning riktad till nybörjare. Titta under ”Kommande aktiviteter”, klicka på Zoom-träning. Där finns länkar att kika på för att bli bekant med funktionen.

Ni som inte har mejladress – och vi misstänker då också att ni kanske inte kommer att kunna ta del av de digitala släktforskardagarna – kommer att få ett erbjudande om att vara med vid inspelningen av några av föreläsningarna. Det är beroende på vilka Coronarestriktioner som gäller men vi återkommer med brev i pappersform. Vik gärna 23 augusti så länge. Så lite för alla hoppas vi.

Hälsar Lisbet Rodin

Glöm inte att gå in på
<https://www.rotter.se/>

Nyheter om bland annat olika aktiviteter runt om i landet. Anbytarforum, faktabanken och annat spännande

En liten historia om bokbindare Andersson och om Bracka.

av Lilian Kristensson

Min morfars farfar är Erik Axel Andersson född den 16 januari 1848 i Jacobs församling i Stockholm. Eriks pappa var stalldräng på slottet, så familjen tillhörde slotts-församlingen men bodde i de centrala delarna av innerstan.

1870 står Erik som utflyttad till obefintlighetsboken, för att året efter återfinnas i Västerås, där finns han hos bokbindare Carl Walfrid Hesse som bokbindargesäll. Året efter är han tillbaka i Stockholm igen. Han gifter sig den 9 januari 1878 med Sara Lovisa Berglund född 1 mars 1842 i Rångedala, Borås kommun. Det är osäkert var de träffades men Sara arbetade innan giften som strykerska på slottet, så det är väl rimligt att anta att de lärde känna varandra där.

Det var Oskar II som var kung då. Erik och Sara får sitt första barn Carl OSKAR född den 1 december 1878 i Sankt Nicolaus församling vilket är samma som storkyrkoförsamlingen. Därmed döptes Oskar i Storkyrkan. Min mamma var otroligt stolt över att han var döpt i Storkyrkan. Hon växte upp hos sin farmor och farfar, och såg Oskar som sin pappa. I mars 1880 flyttade familjen till Göteborg och bosatte sig på Köpmansgatan 17. Det låg i närheten av där Nordstan ligger idag.

Vet inte om Sara var gravid när de flyttade till Göteborg, men den 13 december 1880 födde hon sonen Oskar WALDEMAR, det måste ha blivit en chock för familjen för Waldemar föddes med Crouzons syndrom, ett genetiskt tillstånd. Svårt att veta hur familjen anpassade sig till detta. När Waldemar var 2½ år gammal dog han, dödsorsaken angavs vara Crouzons syndrom och inflammation i struphuvudet.

Fotografi på Sara taget av A. Roesler, Drottningatan 23 i Stockholm

Sara dog den 5 oktober 1893 i Kristine församling av bukhinneinflammation. Hon blev 51 år och 7 månader. När Sara dött åkte sonen Oskar till Norge för att arbeta. Han ville inte arbeta ihop med sin pappa i hans bokbinderi. Oskar har själv berättat att anledningen var att pappan drack för mycket.

Det verkar som om Erik startade sin bokbinderifirma omkring 1887. Han hade sin firma i gamla Bracka, som tidigare hade inhyt 1100 fattighjon, barn, gamla och "sinnesslöa". Det fanns tre olika försörjningsanstalter i Göteborg när de styrande bestämde att det skulle byggas ett större hus i stället och det skulle ligga på Drottningtorget. 1855 började bygget av försörjningsanstalten bli klart, och de första kunde flytta in. Den fick behålla namnet Bracka efter den tidigare anstalten Holtermanska barack-en. 1856 var den färdigbyggd och nästa omgång försörjningstagare kunde flytta in.

Bracka vid Drottningtorget
Källa Göteborgs Stadsmuseum

Det blev en 104 meter lång tegelbyggnad med 128 rum. Den låg där som poststället tidigare och där hotell Clarion ligger nu. På 1860-talet började tågen gå till och ifrån Centralstationen. Då sägs det att stadens styrande inte ville att människor som kom med tåget till Göteborg skulle se alla fattighjon som uppehöll sig på Drottningtorget.

Man kan lätt se framför sig hur de "fina" människorna, damerna med sina fina hattar och parasoller och herrarna i höga hattar och käpp, kom ut från centralstationen, och klev rakt ut på Drottningtorget bland fattighjonerna, så 1888 flyttades alla därifrån till försörjningsanstalten Gibraltar i Landala istället. Även det stället fick namnet Bracka. Det blev senare Vasa sjukhus, 1939 flyttades det hela dit. Jag kommer ihåg när jag var liten att de gamla absolut inte ville komma till Vasa, vilket ju var känt för att det var en väg in, men ingen väg ut.

De som blev flyttade från Bracka på Drottningtorget till Gibraltar var "132 sjuka, 99 sinnessjuka, 21 ammor, 25 dibarn, 9 koltbarn och 13 skolgossar". I det gamla Bracka fick nu småfirmor flytta in i stället. Där fanns bl.a. möbellager och flera snickeriverkstäder och även ett sockerkokeri. När byggnaden eldhärjades i oktober 1911, var det i sockerkokeriet som branden startade. Det blev mycket omfattande skador på byggnaden då. 1915 köpte poststyrelsen tomten och 1917 revs Bracka för att ge plats åt nya posthuset. Det stod

färdigt 1925. Vad hände då med Erik? 1899 bor han enligt husförhörslängden sedan ca 2 år ihop med Malin Danielsdotter. Paret bor då på Postgatan 57, ungefär där Nordstan ligger nu. Då är bägge två gravt alkoholiserade. Erik har inte sin firma kvar, utan har försökt bli anställd någonstans.

Erik Axel Andersson

Varje gång har han dock fått sluta ganska snart på grund av fylleri. Berättelsen om Eriks sista dagar i livet har jag hittat i Göteborgs Aftonblad.

Dagen efter Annandag påsk den 4 april 1899, hade Amalia berättat att hon vaknade upp och såg att Erik låg död. Hon verkar dock ha fortsatt sitt drickande utan att larma någon om att Erik hade dött. Det dröjde ända till torsdag den 6 april innan en

granne upptäckte Amalias belägenhet. Hon låg då utslagen på golvet i lägenheten. Samma granne berättade också att hon inte hört Erik efter Påskaftonskväll den 2 april.

Det ser alltså ut som om Erik legat död i lägenheten 3-4 dagar. Dödsorsaken antogs vara koloxidförgiftning. Dödsdatumet fastställdes till den 2 april. Malin däremot, fick återhämta sig på Gibraltar. Hon dog den 13 juli 1926 i Annedal. Dödsorsaken angavs till ventrikeltumor.

Jag funderade länge på hur jag skulle kunna verifiera att Erik hade haft bokbinderi i Bracka på Drottningtorget, för det var ju det som jag hört min mamma tala om. Men det behövde ju fastställas.

Jag hittade inget i Göteborgs Adress och Industrikalender. Men med hjälp av Aftonbladet den 8 april där det skrevs om vad som hade hänt Erik och Malin, kom det fram att Erik hade haft sin bokbinderiverkstad i Bracka.

Gamla tidningar finns på nätet hos Kungliga biblioteket i Stockholm eller på Universitetsbiblioteket i Göteborg. Det är verkligen en bra källa för information om vad som hänt. Verkligen värt att kolla.

Källor: Husförhörslängder, dödböcker, födelseböcker, Wikipedia, Göteborgs Aftonblad den 8 april 1899 och Göteborgs-Posten 1911.

Program Släktforskardagarna 2021

Släktforskardagarna 2021 blir digitala

– du sitter vid din dator och klickar på den föreläsning eller den utställningsmonter du är intresserad av. Sedan klickar du på en annan. Precis som på TV. Ungefär. Här presenterar vi programmet som det ser ut i dagsläget*

Lördag 11 september

Bengt Bergman, Göteborgs Domkyrka och kyrkan i Göteborg genom 400 år
Carl Henrik Carlsson, Judarnas historia i Göteborg och deras betydelse för stadens utveckling
Sonja Entzenberg, Bakerska, Grip, Angerman, Nilsdotter och Johansson. Historiska perspektiv på kvinnors tillnamn
Rikard Erlandsson, Vad DNA inte kan säga om din släkt
Niklas Hertzman, ArkivDigital – Mycket mer än kyrkböcker
Anna-Lena Hultman, I emigranternas spår
Kaj Jensen, Vad innebär kyrkotagning
Malin Juvas, Släktforskning i Göteborg – utmaningar och hjälpmedel
LarsOlof Lööf, Svenska Ostindiska kompaniet, Göteborg och Kina
Jan Myhrvold, Skogsfinnar – från Finland till Sverige, Norge och Nya Sverige
Niclas Persson Tenhuinen, DNA-projekt Skogsfinnar
Erik Petzell, Svenska språket förr och nu – historia och utveckling
Ted Rosvall, Ätten Bernadotte 1811-2021; Ett porträttgalleri från många länder
Peter Sjölund, Gå på djupet i ditt DNA – följ släktspåren i dina celler!

Söndag 12 september

Cathrine Andersson Färnström och Astrid Lennblad,
Människorna i staden Nya Lödöse
Ewert Arwidsson, Göteborgs-Emigranten – Forskningen går vidare
Lars Bergman, Sverigekontakt igår och idag
Thomas Fürth, Släktforska utanför Norden
Per Hallén, Staden Göteborgs ekonomiska utveckling under 400 år
Niklas Hertzman, ArkivDigitals register – Hitta släkten snabbare
Karl-Magnus Johansson, Artificiell intelligens och medborgarforskning öppnar upp arkiven
Ola Larsson, Översten
Annika Larsson, Minnen och anekdoter från en 50-talists uppväxt i Göteborg
Maria Lembring, Släktmarkörer i rättsgenetiken – forskning och tillämpning
Ted Rosvall, Mannen som försvann
Peter Sjölund, Att lösa grova brott med DNA
Karl Vesterberg, Göteborg 1713: en visuell mikrohistoria

*Med reservation för ändringar

Bygga broar mellan föreningarna

av Gun Löfblad

Bygga broar är temat för GRS planerade Släktforskar dagar 2021.

Släktforskning är i mångt och mycket ett lagarbete, där olika forskare och olika föreningar drar sina lass, och där kontakter mellan släktforskare och med föreningar som har lokalkunskap är betydelsefulla. Många göteborgare och deras släktingar några generationer tillbaka har invandrat till staden från landskapen runt omkring; Bohuslän, Halland och Västergötland.

Alingsås Släktforskarförening

Föreningen grundades 1989 och har till uppgift att stödja släkt- och bygdeforskning i första hand inom Alingsås kommun med omnejd. Området som man har specialkunskap om omfattar, utöver Alingsås kommun, även Lerum, Vårgårda och Herrljunga kommuner.

Föreningen är normalt aktiv med cafékvällar, datakurser, föredrag om släkt- och hembygdsforskning för medlemmarna även om verksamheten under det senaste året, liksom på andra håll inte kunnat ordnas fysiskt utan varit digital. Föreningen är också ute på bibliotek, arkiv och hemvändardagar för att informera om släktforskning. Man samarbetar i viss mån med de lokala hembygdsföreningarna. I verksamheten har man tidigare också renskrivit kyrko-

eftersom många av våra medlemmar forskar på anora i dessa områden, vill vi gärna uppmärksamma dem på den verksamhet som bedrivs lokalt och vad man kan vinna genom kontakter med dessa föreningar.

Tidigare har vi varit i södra (Inland, Tjörn och Orust) och norra Bohuslän (Strömstad, Tanum och Munkedal) i serien om släktforskning i vårt närområde. Nu har turen kommit till Alingsås, Borås och Öckeröarnas Släktforskarföreningar.

böcker till digitala filer och sammanställt materialet, som en hjälp för släktforskare. Forskarmaterialet som består av renskrivna husförhörslängder i form av sökbara pdf-filer hittar man på hemsidan under lokalt forskarmaterial socken för socken under olika tidsperioder.

Alingsås
Släktforskarförening

Det forskarmaterial som föreningen lagt ut på sin hemsida har jag själv, med ett fåtal anor i trakten, haft stor nytta av. Jag kunde på så sätt lokalisera en förfader med väldigt luddiga kringuppgifter som kom till Göteborg. Det visade sig senare att den

person, vars identitet jag bedömt som mest trolig, med stor sannolikhet nu har fastställts via en DNA-match.

Borås Släktforskare

Borås Släktforskare

En stor aktiv släktforskarförening öster om Göteborg är Borås Släktforskare. Föreningens hemmabas för släktforskning och arkiv är Borås och Sjuhäradsbygden. De olika häraderna är Mark, Bollebygd, Veden, Gäsene, Ås, Redväg och Kind. CD-skivor och USB-minnen med de olika häraderna finns till försäljning via hemsidan.

Hemsidan är uppdaterad med nytt utseende och en webbutik. Hemsidan beskriver verksamheten, som liksom i alla föreningar varit digital under pandemin. Utbudet består av kurser, föreläsningar, prova-på-tillfällen samt släktforskarhandledning.

Kurserna är såväl traditionell släktforskning på grund- och fortsättningsnivå som släktforskning utgående från DNA samt hur man går vidare i källorna. Kursalternativen framgår av hemsidan.

Ordförande i föreningen är
Hans Fredriksson.

Kontaktuppgifter:

www.alingsasslaktforskarforening.se/
ordfora de@alingsasslaktforskarforening.se
Ordf. tel. 0702-274229

För föreningens medlemmar finns ett stort utbud av forskarmaterial tillgängligt i föreningens lokal. Arbete pågår bland annat med Borås barmorskejournaler. Via hemsidan kan man köpa litteratur, boka kurser och lösa medlemskap. Hemsidan ger också en rad länkar till person- och släktutredningar, olika historiska sidor med mera. Föreningen har även "öppet hus" för alla intresserade, där man kan få hjälp med sin forskning, de har också föreningskvällar med intressanta föreläsare. Ordförande i föreningen är Viktoria Jonasson

Länkar och kontaktuppgifter Borås:

<https://www.borasslaktforskare.se/>
Facebook <https://www.facebook.com/BorasSlaktforskare>

Kontaktuppgifter i övrigt: Borås Släktforskare, Alvestagatan 31, 504 33 Borås
E-post: adm.bsf@telia.com

Telefon föreningslokalen: 033-10 53 18

En tredje aktiv förening i Göteborgs-regionen är Öckeröarnas Släktforskarförening. Även här har verksamheten under det gångna året i mångt och mycket gått på sparlåga. Under normala förhållanden har föreningen forskarkvällar på biblioteket, där man bland annat erbjuder släktforskare att ta del av olika släktforskningsdatabaser med mera.

Under forskarkvällarna finns det dessutom alltid någon erfaren forskare på plats för att hjälpa till och svara på frågor. Det gäller såväl forskning på öarna som generell.

Arbetssteman under åren har rört utskrifter av församlingens första kyrkoböcker samt husförhållnings- och mantalslängder. Vidare har man inventerat äldre gravstenar på Öckerö kyrkogård, samt skrivit av domböcker, allt av intresse för öarnas släktforskare.

En medlemstidning ges ut två gånger årligen. Man har även ordnat studiebesök på landsarkivet i Göteborg, och resor till hembygdsgårdar och museer i kommunen och annorstädes.

På Öckerö bibliotek finns ett forskarum för lokalhistoria och släktforskning, där litteratur med lokal anknytning samt mer generell släktforskningslitteratur har samlats. I släkt-

forskarummet finns två datorer med Internet och tillgång till databaser som Arkiv Digital.

På hembygdsgården på Öckerö som också är knuten till släktforskarföreningen visas hur öborna levde och arbetade förr i tiden ur såväl historisk som kulturell synvinkel. Gården består av fyra rödmålade hus och två av dem är över 200 år. Där finns ladugård, sjöbod, potatiskällare, tvättestuga, spruthus och ett sjapp, med många gamla föremål samlade. I museets skolsal visas inventarier från olika öar.

Många skolkort finns att se. I spruthuset finns den gamla brandsprutan från Öckerö brandkår. I handelsboden finns det olika inventarier från de gamla affärerna på Öckerö.

Du som har anor på öarna, gör gärna ett besök i hembygdsgårdarna. Nedan redovisas länkar till dem. Den som har frågor rörande sina anor på öarna ska nog också besöka biblioteket. På föreningens hemsida finner du kontaktdata, nummer av medlemstidningen, gamla foton med mera.

På hemsidan har man också samlat en hel del lokalt underlag som kan vara till hjälp för släktforskaren, exempelvis olika artiklar, mantalslängder, kyrkoböcker och databaser.

Ordförande i föreningen är
Barbro Parment.

<https://www.oosf.se/>
<https://www.hembygd.se/ockero>
<https://www.hembygd.se/hono>
<https://www.knippla.se/historia>
<https://bjorko-hembygdsforening.webnode.se>

Rörö Biblioteks och Hembygdsförening
www.rbhf.se

*GRS har fortfarande några USB-
minnen till försäljning.
Kontakta oss på 031-131226*

Vi behöver bli fler aktiva i lokalen till hösten

Efter Släktforscardagarna 11-12 september kommer vi att börja öppna upp föreningslokalen så sakteliga. Hur mycket beror på smittoläget. Men vi behöva vara fler.

När vi har öppet är det bra om vi är två personer på plats. En kan gärna ha lite specialuppgifter men som sagt, bra att vara två. Du som kan tänka dig ställa upp på detta någon eller några gånger i veckan kommer också att kunna delta i styrelsens och aktivas interna utbildningar som sker lite nu och då. Naturligtvis får du handledning in i verksamheten.

Det är bra om du kan hantera en dator hjälpligt (sätta på och stänga av, googla, söka i ArkivDigital och/eller Riksarkivet). Föreningen har nu Göteborgs Emigranten inom verksamheten.

Planen är att försöka öka upp det aktiva arbetet inom denna ram. Vi söker då dig som kan delta i det arbetet och samtidigt fungera som "värd" i lokalen dessa dagar som kommer att ha emigrantforskning som huvudtema. På köpet lär du dig mer om emigrantforskning under handledning.

Vill du inte fungera som värd men kan tänka dig att hjälpa till med registreringar, scannningar och annat smått och gott (vi har planer för hemsidans kommande medlemsdel) är du också välkommen.

Hör av dig via telefon 031-131226 eller e-post grsgbg@gmail.com

Skansen Kronan och de militärhistoriska samlingarna

av LarsOlof Lööf

Grunden till skansen på Risåsen lades den 5 juni 1687, efter ritningar utförda av Erik Dahlbergh. Även tidigare hade dock kullen varit befäst. Arbetet med en ny skans söder om Göteborg ingick i en större plan för stadens befästningar, utarbetad i sin helhet av Erik Dahlbergh och fastställd redan 1684.

I planen ingick också ombyggnader av bastionerna kring själva Göteborg och anläggandet av skansarna Västgöta Lejon (i dagligt tal: skansen Lejonet) och Kronan. Arbetet med skansen Lejonet påbörjades samma år som grunden till skansen Kronan lades.

Kronan omgavs av vallar och förenades med huvudfästningen Göteborg via kaponjären och dess grav. Någon militär personal var ej ständigt förlagd i skansen, men den var dock ställd i stridsdugligt skick med kanoner m.m. I början av 1800-talet nedrevs bastioner och befästningsanläggningar kring själva Göteborg, medan däremot de båda skansarna bevarades.

Alltfort stod skansarna under Fortifikationens tillsyn och skötsel. Mellan 1854 och 1858 brukades Kronan som fängelse och på 1870-talet var nödbostäder inrymda där.

Ett hem för de militärhistoriska samlingarna

År 1892 började Göteborgs och Bohus läns Fornminnesförening intressera sig för skansarna och i augusti det året framlade arkitekt Eugen Thorburn (bror till ledamoten Robert T.) ett kostnadsförslag till renovering av skansarna. Thorburns ritning till takkrön följdes sedan helt.

Major Claes Grill (1851-1919) vid Fortifikationsförvaltningen tog sedan verksam del i arbetet och framlade 1899 en plan för restaurering av Kronan med omgivning. I sitt föredrag (1899) inför Tekniska samfundets ledamöter säger Grill:

"[...] skulle fortfarande (d.v.s. skansen Kronan) stå under fortifikationsbefälhafvarens vård. Huru denna vård handhafs vill jag ej här yttra mig om; men några genom för mycken omvårdnad bortskämda barn tyckas de båda skansarna ej ha varit. Tack var(e) Fornminnesföreningens verksamma ingripande har skansen Lejonet räddats undan ruiner, och hopp finnes att 1899 kunna fira skansen Kronans 200-års jubileum med att åtminstone till det yttre någorlunda återställa det gamla minnesmärket i det skick, hvarur det utgick ur den snillrike Dahlberghs hand. Detaljritningar härtill, i nog-

gramm och pietetsfull öfverensstämmelse med Dahlberghs ännu i behåll förvarade hafva uppgjorts af arkitekten E Thorburn, och finnas i afton här utställda."

I den följande presentationen av restaureringsplanerna formar även Grill en idé av tornets och områdets framtida användning: *"Min tanke har därför varit att få platsen omkring skansen ordna med planteringar, soffor och goda uppfartsvägar, så att man hit kan med förtjusning draga sig tillbaka en vacker sommarqväll och i stillhet meditera öfver det myllrande lifvet och det rastlösa sträfvan-det nedanför ens fötter. Skansens inre med sina rymliga salar, 51 fot eller öfver 15 meter i fyrkant, anser jag kunna användas såsom en filial till vårt museum, då en hel del stora och tunga saker af arkeologiskt eller krigsvetenskapligt intresse lämpligen kunde flyttas hit.*

Den invid skansen liggande gamla kasernen är meningen att restaurera och inreda till bostad för en vaktare af tornet och vårdare af planteringarna. En tanke har varit att slopa den gamla kasernbyggnaden och i stället uppföra en mindre skrymmande bostad för vaktaren på en af bergets lägre afsatser."

Under de första åren av 1900-talet genomfördes så stegvis en renovering av själva tornet genom fogning av yttermurar, arbete med trappor, strykning av interiörerna m.m. Ett minne av Grills arbete, bortsett från själva

byggnadernas fortbestånd, är de kanonkulor han lät borra in i klippan till höger om entréporten. Ett liknande tillvägagångssätt använde han när tornet på Nya Älvsborg restaurerades, även här finns kulor insatta i fasaden och inne i kyrksalen i tornet. Härigenom skapade han en egen mytologi rörande anfall och försvar av byggnaden, som pedagogiskt har brukats in i modern tid.

Enligt den skisserade planen ovan kom det militärhistoriska museet att inrymmas i skansen, kasernbyggnaden revs mycket riktigt och en vaktmästarbostad uppfördes också i slutningen upp till skansen Kronan. Till annandag jul 1905 inbjöd ledamoten Claes Grill de övriga medlemmarna i Fornminnesföreningen att besöka den nyrestaurerade skansen Kronan. Översta våningen rapporterades ej färdig förrän under vintern 1905-06.

Militärhistoriska samlingarna

Militärsamlingarna som förvarades i skansen hade två ursprung:

a) Den vapenhistoriska samling som redan tidigt började byggas upp inom Göteborgs Museum i Ostindiska huset. Denna samling växte successivt under 1800-talets slut men framförallt 1893 då stadsarkitekt Victor von Gegerfeldts stora samling förvärvades.

Intendenten Carl Lagerberg författade 1893 katalogen *Göteborgs Musei Rustkammare - Katalog och vägledning för besökande* och då bestod

denna samling av omkring 350 nummer utställda i byggnaden på Norra Hamngatan; och

b) De militärhistoriska samlingar som major Claes Grill i samband med renoveringsarbeten i skansen åren 1904-05 hopbragte. Framförallt arbetade Grill med den våning som sedan kom att kallas kanonvåningen och de figurgrupper vi kan (kunde) se där. På denna våning iordningsställdes också en utställning av äldre och nyare vapen vid denna tid. Vid början av år 1908 bestod dessa samlingar av 562 nummer. Med 1908 års ingång sammanslogs dessa samlingar vad de militärhistoriska delarna angår och kom då att omfatta ca 1000 nummer. Claes Grill överlämnade då samlingarna på skansen till Göteborgs Museum och de militärhistoriska utrustningspersedlarna och vapnen i Ostindiska huset överfördes till skansen Kronan.

Grill var själv en i många avseende spännande och intressant person och en stor kännare inom entomologin (!) förutom sin huvudsakliga militära gärning. 1897 tjänstgjorde han under nio månader i ryska armén och det sägs då att han bedrev entomologiska studier och även besökte slagfältet vid Poltava. Monumentet som var uppe i skansen eller snarare skissen till ett monument, över de fallna svenskarna år 1709 var säkerligen ett resultat av denna resa.

På Artillerigården i Stockholm finns det i brons, men idag är det i Göte-

borg förstört och destruerat. Kvar nere i Ostindiska huset var då enbart jaktvapen som sedan också fortsättningsvis kom att tillhöra Göteborgs Historiska Museum, numera (2021) Göteborgs stadsmuseum. Samlingarna på skansen Kronan är numrerade i en särskild enhet: Göteborgs Militärhistoriska Museum, med prefixet eller skall vi här säga förledet GMM.

Samlingarnas utveckling och tillväxt därefter, d.v.s. efter år 1908, kan kortfattat sammanfattas sålunda, enligt min rubricering:

1) *Grillska epoken* t.o.m. amanuens Neiglicks bortgång i början av 1941 och 2) *Rothska epoken* från och med 1944. Förvaltare av samlingarna under första perioden var framförallt kaptenen Fritz Neiglick.

Den bärande äldre museala doktrinen var att allt som samlades in också skulle ställas ut. Det gjorde att även om Grill skapat något av det bästa i museet, figur-grupperna på kanonvåningen, kom utrymmena i museet med tiden att bli mycket belamrade med de snabbt växande samlingarna.

Bland annat förvarades t.ex. gipsmodellerna över Göteborgs försvarsverk från 1923 års jubileumsutställning under tiden efter utställningen uppe på skansen Kronan. Av äldre foton att döma var fördelningen av museiföremålen huvudsakligen på likartat sätt som det skulle bli även efter Stig Roths omdaning på 1940-talet, d.v.s. med en förstavåning som artilleri-

våning och följt uppåt av uniformsvåningen och överst i tornet vapenvåningen. Avbilderna syns tydligt att "föremåls-tätheten" troligen ursprungligen inte varit så stor, men genom att gips-modellerna (av befästningsverken NB) från 1923 års utställning placerats här försvann de sista riktigt fria ytorna i museet.

De äldre montrarna tycks vara av mer bordsmodell, kanske överblivet material från huvudmuseet i Ostindiska huset? Vapnen var i allmänhet utställda helt fritt i vapenställ eller enbart uppsatta mot lister eller krokare direkt i väggarna.

Omordningsarbetet och nyuppställningen på 1940-talet

Efter Neiglicks bortgång påbörjade dåvarande museichefen Stig Roth en omfattande nyuppställning av samlingarna. Artillerivåningen "rensades" och de två övre planen i tornet omdanades till renodlade våningar för uniformer respektive vapen, även om grundstrukturen till denna uppdelning alltså funnits tidigare.

Mellanvåningen inreddes 1941-1943 med montrar i embrassyrerna och däri ställdes i stort sett de svenska uniformerna modell äldre ut ordnade truppslagsvis. Stora fria ytor, för gruppbesök eller för sammankomster skapades genom arbetet och utställningarna gör ett mycket luftigt och inbjudande intryck.

Under de år som Stig Roth arbetade

med nyuppställningen tiodubblades dessutom uniformsbeståndet i samlingarna, genom ett aktivt insamlingsarbete. Militär-museet återinvigdes i sin nya form den 10 december 1943. Den översta våningen i tornet (vapenvåningen) var ej färdiginredd vid detta tillfälle. Samlingarnas skötsel och förmering sedan dess, av mig kallad "Rothska epoken" har handhåfts av ryttmästare Bolander, kapten Warfvinge och under senare år av undertecknad.

Just Stig Roths arbete med uniformsvåningen och nyordningen av dessa föremål är väl värt sitt eget kapitel. Roth tog sig an uppgiften från grunden och studerade verkligen ämnet.

Hans arbete med montering av uniformer sammanfattade han i sin uppsats "En dräktfigur för uniformer". Roth sökte och fick en, för sin tid, mycket modern figur för uniformerna. Bålen byggdes upp på en stomme av nät som kläddes med mjukare material. Ovanligt för tiden var att han valde att gjuta huvud och händer i gips och utan naturalistiska drag.

Speciell i sammanhanget är även mötet mellan ben och fot hos mannekängen. Här skapades en fjäderanordning som tillät museimannen att individuellt avpassa hållning och fotvinkel hos den figur han just arbetade med. Roth var mycket belåten med att figurerna kunde stå för sig själva, vilket gav ett elegant utseende i respektive monter.

När vi nu blickar tillbaka på museets historia kan man utan överdrift säga att genom Stig Roths arbete och insats skapades den ordning som har bestått sedan dess.

Den övergripande tanken med museet har utan tvekan varit att visa svenska militära föremål av typ "personlig utrustning", samtidigt som man belyst vapenutvecklingen i stort. Denna utveckling sågs med speciella nordiska ögon med inslag från världens alla hörn. De kvalitéer som själva byggnaden erbjuder har man utnyttjat framförallt i artillerivåningen.

Sammanfattningsvis kan man således säga att Göteborgs militärhistoriska museum är ett stycke Armémuseum (i Stockholm) i västsvensk miniatyrupplaga. Idag omfattar samlingarna ca 4.900 nummer.

Fortsättning följer i nästa nr.

*Bild på Poltava monumentet
(från Digitalt museum)*

Om stadsbränder i Göteborg

Göteborgs Hembygdsförbund har en intressant artikel om de bränder som drabbade staden i olika omgångar. Kartan är från J A v Matérn (Copy), Public domain, via Wikimedia Commons .

Artikeln finns att läsa på :
<https://goteborgshembygdsforbund.se/>

Amerikaarvet av Lennart Larsson

En dag 1985 fick min far ett brev märkt Kungl. Utrikesdepartementet. Brevet visade sig innehålla en 32-sidig något svårläst släktutredning som rörde kvarlåtenskapen efter en för min far okänd släkting i USA. Hans namn var Carl Larson och han hade avlidit 1979 i en ålder av 75 år i Tacoma, Pierce i staten Washington. Han var vid sin bortgång ogift och saknade barn. Carl var född i USA i mars 1904 av svenska föräldrar som utvandrat från Boråstrakten. Fadern från Borgstena församling 1886 och modern från Bredareds församling 1892.

UDs utredning, syftade till att ta reda på hur kvarlåtenskapen efter Carl Larsson skulle fördelas och vilka som skulle kunna vara Carls arvtagare i Sverige. UD hade lyckats hitta trettiofem arvsberättigade personer i Sverige, varav min farmor var en.

Detta gjorde att min far och hans syskon blev arvtagare, eftersom hans mor, min farmor alltså, var död sedan länge. Carls föräldrar var döda och det framgick inte hur många arvsberättigade släktingar det fanns i USA.

För att få hjälp med att reda ut hela den här historien hade Sveriges Generalkonsulat i New York tagit hjälp av flera advokatfirmor i USA. Deras uppgifter var att, dels hjälpa till med att avveckla dödsboet, dels ta reda på

vilka som skulle kunna vara berättigade att få del av kvarlåtenskapen. Detta visade sig emellertid vara en ganska komplicerad historia med mycket matematik. Detta bland annat beroende på, att enligt arvsordningen i USA, så räknas tydligen även kusiner, kusinbarn och kusinbarnbarn som arvsberättigade.

Några av arvtagarna i USA hade tydligen inte lyckats komma överens om hur arvet skulle fördelas utan det blev överklaganden och hela rättsprocessen tog ca sex år. Då hade den vandrat genom flera rättsinstanser och den avgjordes slutligen 1980 av Supreme Court i staten Washington, det vill säga delstatens högsta domstol. Orsaken till att det tog så lång tid var även att Generalkonsulatet hade överklagat de höga advokatkostnaderna.

Svenskättlingen Carl Larsson hade lyckats väl i USA och han efterlämnade en förmögenhet på 490 000 dollar. När dödsboets alla kostnader för boutredning, skatter, advokat-, och begravningskostnader m.m. var klara, återstod 235.000 dollar att fördela bland arvtagarna. 23.000 dollar tillföll de 33 svenska förmånstagarna. Allt enligt en mycket komplicerad matematik (Generalkonsulatets egna kostnader för förrättningen uppgick till ca 5.000 kr.) Min far och hans fem syskons del av arvet blev till slut att de fick 1.434 kr var.

*Wilson-Linjens fartyg Orlando trafikerade sträckan Göteborg-Hull
mellan åren 1870 och 1909
Källa Göteborgs -Emigranten*

Carl Larssons föräldrar:

Fadern Carl Levin Larsson föddes i Elgarås i Borgstena församling (P) den 19/9 1866 (AD AI:7 (1874-1892) b 338, s 325). Han utvandrade till Amerika, New York, 20 år gammal den 2/4 1886. Carl Levin hade även tre syskon som utvandrade till Amerika under 1880-talet.

Modern Clara Rebecka Larsdotter föddes i Segerstorp i Bredareds församling (P) den 12/1 1869 (AD AI:14 (1878-1894) b 203, s 193. Hon utvandrade till Amerika, Seattle 23 år gammal den 10/11 1892. Paret träffades sedan tydligen någonstans i Amerika och gifte sig där 1896 vilket resulterade i att sonen Carl föddes 1907. Han som sedan blev huvudpersonen i den här berättelsen.

Det kan naturligtvis även ha varit så att paret lärt känna varandra från sina hemtrakter eftersom det inte var så långt mellan deras födelseplatser.

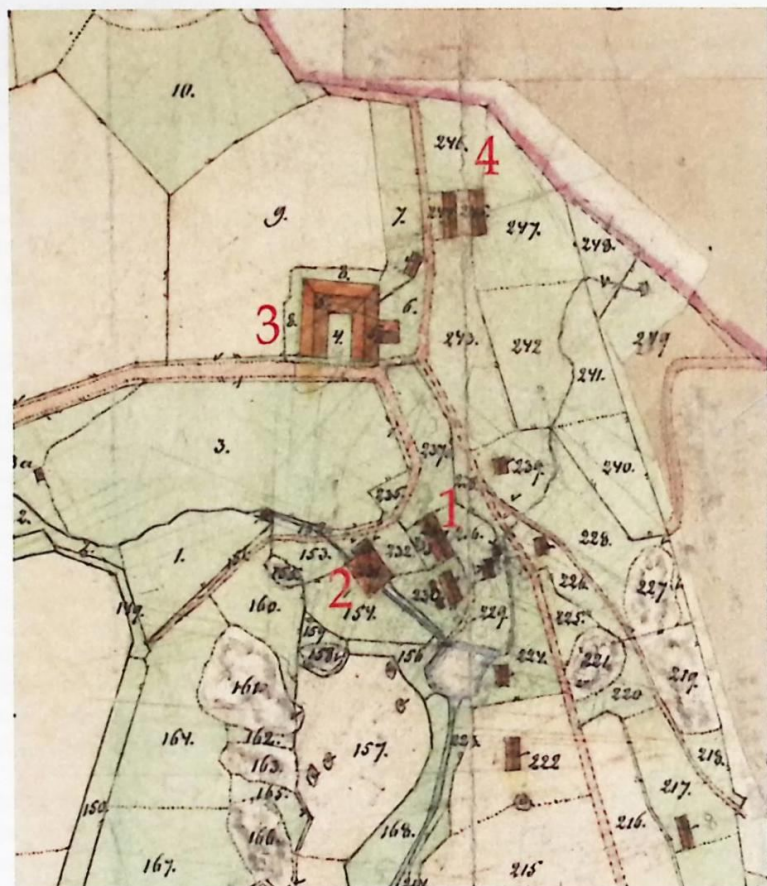
2021-03-03
Lennart Larsson
(Släktdata)

PS.
Hjälp med att spåra Carl Larsson i USA fick jag genom den alltid glada och vänliga Amerikakännaren Charlotte Börjesson från DIS.

Sätsgården Kärra under medeltiden av Per Hallén

Infarten till Lisebergsbyn – förr benämnd Kärralunds camping – ser vid en första anblick inte ut att vara en plats av något speciellt intresse.

Där finns främst parkeringsplatser, en minigolfbana och filer för incheckning till campingen.

Kartbild över Kärralund 1870

Vid nr 1 låg huvudbyggnaden, idag parkering och infart till campingen. Nr 2 markerar Kärralunds nedre kvarn. Nr 3 markerar ladugården, stallet och förrådsbyggnaderna vid dagens Olbersgatan 10. Vid Kärralund fanns också två stora stenmagasin, större än det som ännu finns bevarat vid Stora Torp. Nr 4 på kartan visar att de båda magasinsbyggnaderna låg i slutningen nedanför torpet Sandhåla. (14-ÖRG-155, år 1870, Mantalssättning Kärralunds gård.)

Fram till 1947 reste sig ett tvåvånings trähus på platsen. Det var byggt av Bengt Wilhelm Carlberg, stadsarkitekt i Göteborg, i flera etapper under 1700-talet och sedan hade huset byggts ut ytterligare under kommande århundrade. Men 1947 ansågs det vara i dåligt skick, ett vanligt argument när man vill ta bort historiska byggnader, och det röjdes bort för att ge utrymme åt en parkeringsplats. Dammen som ännu finns kvar gav en gång kraft åt gårdens stora kvarn, men den försvann redan när Göteborgs stad tog över Delsjöarna för sitt vattenverk, och därmed kvarnens

Interiör från Kärra

Men den som stannar upp ett ögonblick och betraktar landskapet lär upptäcka en fördämning och terrasser ned mot bäcken, tecken på att här funnits något annat under äldre tid.

viktigaste kraftkälla.¹ I den klassiska hembygdsboken "Örgryste genom tiderna" berättar författaren Fritz Stenström om gården, som från och med 1700-talet benämndes Kärralund

och att det där skulle ha funnits en imponerande huvudbyggnad. Han skriver "alldeles här passerades uppfartsvägen till Carlbergs Kärralund (»Slottet» som de gamla hade hört sina föräldrar tala om)"² samt lite längre fram i samma bok »Slottet», som manbyggnaden benämndes, efter vad gammalt folk intygat, låg på den plåtå ovanför nuvarande manhuset, där nu är trädgård.

Vid grävning i landen har man träffat på grundmurar och tegelstensrester."³ Dessa påståenden i Stenströms bok har länge intresserat mig då det kan vara tecken på att det funnits äldre bebyggelse på platsen.

Huset som revs 1947 var en tämligen vanlig byggnad under 1700-talet, inte mer uppseendeväckande än många andra vid de större gårdarna i Örgryte och den måste givetvis även Stenström själv sett under sina vandringar i trakten. Men han tycks ha fått något återberättat för sig under tidigt 1900-tal av personer som hört sina föräldrar berätta om något som åtminstone liknade ett slott.

Det skulle kunna vara minnen från någon byggnad som fanns kvar under sent 1700-tal, eller också har Stenström kryddat sin berättelse på samma sätt som han gjort med en påhittad vargjakt i Örgryte som vid kontroll mot dombokens skildring av händelsen inte visade sig stämma.⁴ Från 1801 och fram till tidigt 1900-tal finns brandförsäkringshandlingar över Kärralund, som gården då be-

nämndes. I dessa handlingar finns inte några tecken på någon större slottsliknande byggnad. De byggnadsrester som Stenström omnämner skulle kunnat vara rester av olika tjänstefolksbyggnader som legat på plåtån ovanför det dåvarande manhuset. En bit bort, i skogsbrynet, fanns dock två stora stenmagasin som tyvärr inte närmare beskrivs då de betraktades som brandsäkra. Utifrån nuvarande kunskapsläge är det alltså svårt att avgöra om Stenströms påståenden hade någon förankring i en verklig byggnad. Men genom att blicka tillbaka mot gårdens äldsta dokumenterade historia öppnar sig nya intressanta perspektiv.

I sin skildring av Skandinavien under unionstiden skriver Carl Gustaf Styffe om gården Kærre i Sävedals härad som var sätesgård för väpnaren Bengt Andersson, som var häradshövding i Ale härad. Det har föreslagits att Bengt Andersson i stället skulle varit bosatt i byn Kärra, Tunge socken i Ale härad, men då ingen känd sätesgård finns där har den invändningen mot Styffes tolkning avvisats.⁵

Det var ganska vanligt att personer inom lågfrälset, till vilket man får räkna Bengt Andersson, hade uppgifter som häradshövdingar. Ett härad var ett domstolsområde bestående av flera socknar. Där dömdes ut straff, tvister löstes och det var platsen där all handel med jord skulle ske. För att bli häradshövding krävdes det att både invånarna i häradet och central-

makten var överens. Det gick inte att ära detta ämbete, man blev vald till häradshövding. Häradshövdingen fick en ersättning från invånarna i häradet samt andel i bötesavgifter och utfärdade faste- och dombrev. De undersökningar som gjorts av häradshövdingarnas ekonomi har visat på att inkomsterna kunde bli betydande. Förutom att man kunde tjäna pengar på att vara häradshövding, fick man också viktig information och kunde till viss del styra viktiga beslut i området. Eftersom all handel med jord skulle ske via tingen kunde det ge fördelar för en häradshövding som ville skaffa sig mer jord.⁶

Gårdens ställning som "sätessgård" betydde att den var bostad och hem åt en adlig familj. Bengt var gift med Märta Bengtsdotter som tillhörde släkten Krabbe från Halland.⁷ Väpnaren Bengt Andersson finns omnämnd i flera medeltida handlingar. Den första kända handlingen där Bengt Andersson omnämns är ett dokument där Jon Torkilsson, sockenpräst i Kelby och Lars Algotsson i Levene säljer en gård i Skårdal, Nödinge socken, Ale härad till Nils Klasson.

Bengt Anderssons namn nämns även 1486 då det hölls ett möte i Foxerna där hövitsmannen på Älvsborgs Slott Niels Clawesson köpt gårdar och gods från änkan Ingegärd Jensdotter, som varit gift med Laurens Snaghenborg. Det var en stor affär som omfattade både rika gårdar och en kvarn samt fiskevatten, skog och betesmarker. Dokumentet undertecknades av

betydelsefulla män, ledningen för domkyrkan i Skara samt representanter för Lödöse stad. Dessutom intygades dokumentets giltighet av häradshövdingarna och väpnarna Torbjörn Egersson från Forsstena i Väne härad, Bertil Pethersson, Magnus Rolandsson i Råda socken, Askims härad, Ramund Basse (med en björn i skölden), Rånnum, Väne härad, och Bengt Andersson i Kiæræ.⁸

Bengt Anderssons namn nämns även i ett dombrev från Sävedals härad 1496, den 22 juni, där det slås fast att "Vinga holme" tillhört Sverige sedan urminnes tid. Vinga var vid denna tid inte känt för sin fyr utan var en plats som var viktig för fisket och det skall ha funnits fiskebodrar på ön under 1400-talets slut.⁹

Från mitten av 1400-talet var den politiska situationen instabil i nordnorden och det fanns flera personer som hävdade rätten till tronen och styret över de nordiska länderna som ingick i Kalmarunionen. I de gamla gränstrakterna vid Göta älv var många anhängare av unionen och hade släktförbindelser i flera länder. Bengt Andersson som var gift med Märta av ätten Krabbe från Halland är ett exempel på dessa förbindelser över kungarikenas gränser.

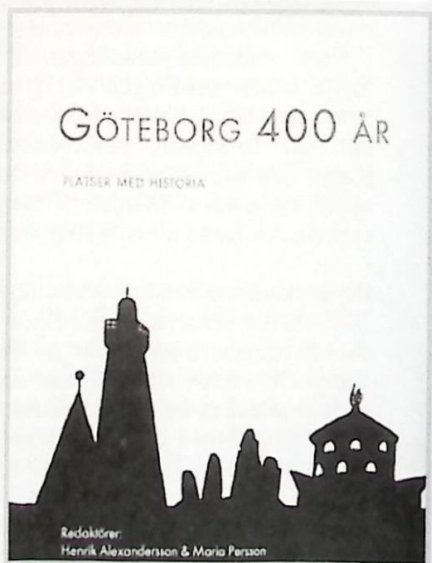
Väpnare Bengt Andersson på Kärra hade lyckats att ta sig igenom dessa oroliga år utan att stöta sig i allt för hög grad med någon av sidorna i konflikten. Det är oklart vilket år han tilldelades posten som häradshövding

i Ale men den befattningen innehade han resterande delen av 1400-talet. Tydligt hade hans nära släktförbindelser med en betydelsefull holländsk, och därmed dansk släkt inte varit ett hinder.

När Bengt Andersson avled, det är oklart vilket år, behöll Märta sätesgården Kärra vilket visar att hon hade fått den i morgongåva. Senare gifte Märta om sig med en ofrälse man, Grels guldsmed. För att gården då inte skulle förlora sin status av frälsegård måste Märta sälja den till sin syster Gunilla Bengtsdotter. När sedan Märta gått ur tiden valde Gunilla, som var bosatt i Danmark att sälja Kärra. Köpare blev år 1525 Måns Bryntesson (Lilliehöök), utöver Kärra ingick även gårdarna i Torp, gården Kappered i Vättele härad samt Tynnered i Askims härad. Man kan misstänka att Märtas man Grels guldsmed inte blev helt utelämnad utan att han fått en av byarna under Kärra nämligen Källtorp. Övergården i Källtorps by skulle under en period övergå till att bli en skattegård vilket var normalt när den bytt ägare från en person som tillhörde frälset till en borgare i staden. Nedergården kvarstod däremot som frälse.

Kan det vid sätesgården Kärra ha uppförts en mer ståndsmässig boning under slutet av 1400-talet, kanske av sten som sedan funnits kvar fram till 1700-talet? Det är inte omöjligt då frälset ofta uppförde fasta hus som skulle kunna fungera som skydd mot mindre räder i samband med konflik-

ter. Men denna slags befästa sätesgårdar var ovanliga, endast 8-10 procent av alla sätesgårdar i hela landet anses ha varit befästa och stenhus var ännu ovanligare. Betänker man att inte ens riksfästet Älvsborg några kilometer väster om Kärra var byggt av trä och torv minskar sannolikheten för ett slottsliknande stenhus vid Kärra ytterligare. Gårdens läge nedanför en mindre ås talar inte heller för att det var en plats som skulle kunna befästas på något framgångsrikt sätt. Medeltidens Kärra bestod troligen av träbyggnader, kanske fanns en palissad, men knappast ett slott. »Slottet» på Kärra (lund) är snarast ett sagoslott – så vitt vi i nuläget kan bedöma. Men det gör inte dess historia mindre spännande.

- ¹ Hallén 2018, s. 76-90.
² Stenström 1986[1920] del 1, s. 64.
³ Stenström 1986[1920] del 1, s. 104.
⁴ Hallén 2007, s. 152-153.
⁵ Styffe 1911, s. 144 Ortnamnen 1909, s. 126, Almquist 1954, s. 228, Lundahl 1961, s. 48, Östenson 1970, s. 159-161, Almquist 1966, s. 6.
⁶ Småberg 2004, s. 107-114.
⁷ Östenson 1970, s. 156-159.
⁸ SDHK-nr: 31698, Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev. I Styffe 1911 omnämns väpnare Torbjörn Esgersson på s. 149, Magnus Rolandsson s. 143. Ramund Basse omnämns på s. 149 Han är enligt en sägen ha anfört försvarsåtgärder vid Hunne- och Halleberg mot danska arna under Hans och Sten Stures tid. Basse var häradshövding i Flundre år 1486 och Väne 1503.

Göteborg 400 år

Fornminnesföreningen i Göteborg har till jubileumsåret 2021 publicerat denna spännande bok, redaktörer Henrik Alexandersson och Maria Persson. Ett trettiotal skribenter med olika fackkunskaper har bjudits in för att berätta om stadens långa historia.

Källa:
<https://www.fornminnesforeningen-gbg.se/>

Föreningen som har funnits sedan 1886 som en länsförening under namnet Göteborgs och Bohusläns Fornminnesförening. Medlemskap kostar endast 200 kr/år och 100 kr för familjemedlemmar.

Litteratur

Almquist, Jan Eric, *Lagsagor och domsagor i Sverige: med särskild hänsyn till den judiciella indelningen. I*, Norstedt, Stockholm, 1954.

Almquist, Jan Eric. *"Den äldsta kända släkttavlan över adliga ätten Krabbe"*. Släkt och hävd. Nr 1-2. 1966.

Hallén, Per, *Storstadens utmark: Delsjöområdets historia under 10 000 år: fem kulturhistoriska vandringar och en cykeltur*, Per Hallén] i samarbete med Friluftsförbundet, Göteborgs distrikt, [Göteborg], 2007.

Hallén, Per, *Upptäck Skatås*, Universus Academic Press, [Malmö], 2018.

Hallén, Per, *"Gamla Älvsborg"*, i Henrik Alexandersson & Maria Person (red) *Göteborg 400 år, platser med historia*. Göteborg 2021.

Hansson, Martin, *Huvudgårdar och herravälden: en studie av småländsk medeltid*, Stockholm, 2001.

Lundahl, Ivar, *Det medeltida Västergötland*, Blom, Uppsala, 1961.

Ortnamnen i Älvsborgs län D. 2 Ale härad, Norstedt, Stockholm, 1909.

Saxat ur föreningens prenumerationer på kansliet:

Vad andra skriver om, landet runt av Gunilla Brolund

GRS byter Västanbladet med ett 60-tal andra föreningars tidskrifter, där de tryckta tidningarna finns tillgängliga i GRS bibliotek, och de digitala finns sparade i en dator. Gunilla Brolund ger tips på några läsvärda artiklar i dessa. *Skulle du vilja få läsa en kopia av någon särskild artikel, så hör av dig till vår förening.*

Arte et Marte, Meddelanden från Riddarhuset, **nr 2 2022**. Även om det inte var så vanligt förr i världen, så hände det att adelsmän och adelskvinnor **gifte sig med ofrälse**. Oftast var det med personer med en hög ställning i samhället, men det förekom också äktenskap med folk ur de lägre klasserna. *Julia Grauers* skildrar några exempel på sådana äktenskap, och också hur adelsfamiljen kunde reagera på en sådan "mesallians".

Diskulogen, Medlemstidning för föreningen DIS, **nr 132 december 2022**. **Inlandet**, Medlemstidning för Inlands Släktforskarförening, **nr 1 mars 2021**. Många av oss har släktingar som bor eller har bott i vårt grannland **Danmark**. Under perioden 1861 till 1910 emigrerade över 81.000 personer från Sverige till Danmark, och 43.000 flyttade i andra riktningen. *Eva Dahlberg* visar hur man börjar leta och var man kan leta. I en annan artikel påminner *Ingrid Belfrage* om den skatt för släktfors-

kare, som de laga skifteshandlingarna kan vara. **Laga skiftet** beslutades om 1827, och var en fortsättning på stor-skiftet och enskiftet på 1700-talet. Vi har inte bara Lantmäteriet kartor att tillgå, utan också detaljrika protokoll. Läger man också till brandförsäkringshandlingar så får man en ännu bättre bild av hur familjerna levde.

Inlandet, Medlemstidning för Inlands Släktforskarförening, **nr 1 mars 2021**. *Camilla Ek* berättar i en spännande artikel om när **spanska sjukan** kom till Sverige år 1918. Innan sjukdomen ebbat ut hade minst 38.000 människor i Sverige avlidit, över hela världen beräknas mellan 50 och 100 miljoner ha avlidit.

Mimers Brunn, Arkeologi Etnologi & Historia i Västra Götaland, **nr 1 2021**. Även andra smittsamma sjukdomar härjade förr. *Per Forsberg* skildrar hur en **koleraepidemi** 1834 härjade i Göteborg och kostade var tionde göteborgare livet. *Peter Hallbäck* berättar också om Nostalгимuseet i Vårgårda.

I slutet av artikeln har han sammanställt en lång lista över **gamla rymdmått**, vikter och längdmått. I vigselböcker läser vi ibland att bruden fått en morgongåva på t.ex. 10 lod silver. Ett lod är 13,28 gram, då kan man räkna ut hur mycket morgongåvan vägde. **Nr 2 2021**. *Peter Hallbäck*

berättar vidare om ett annat intressant museum, Fonus **begravningsmuseum** i Falköping. Tonvikten ligger på vårt sätt att sörja och våra seder och traditioner kring hur man tog hand om den avlidne och de efterföljande begravningarna både nu och genom tiderna. Hur gick en **skilsmässa** till förr i världen? *Per Forsberg* skildrar hur våra lagar förändrades på 1700- och 1800-talen och beskriver en skilsmässas förlopp, som inleddes 1865.

Släkthistoria, nr 3 2021. Detta nummer är till stor del ägnat åt **Titanic**-katastrofen, inklusive en lista över alla 123 svenska passagerare och de 34 som överlevde. En annan intressant artikel av *Torbjörn Wester* handlar också om **laga skiftet**.

Nr 4 2021. För er som har släkt i **Markaryd** finns goda nyheter – *Cecilia Sandbring* berättar att en eldsjäl nu försöker rekonstruera de kyrkböcker som brann 1851. Är du intresserad, gå in på jkbloom.se/markaryd och se vad som gjorts hittills. En annan artikel handlar om väckelserörelsen och de framväxande **frikyrkorna**, och *Örjan Simonson* tipsar om hur man hittar i **frikyrkoarkiven**. *Cecilia Sandbring* skriver också om hur man bäst hittar i domböckerna, steg för steg.

Nr 5 2021. Samma *Cecilia Sandbring* berättar om de alternativa fakta man kan hitta i **mantalslängderna** – en av många släktforskare underskattad källa.

Släkthistoriskt Forum, Tidning för Sveriges släktforskare, nr 1 2021. Alla som läst en bygderoman och fascinerats av beskrivningen av böndernas livliga **marknader** får här chansen att läsa *Olle Söderströms* artikel om detta ämne. Vidare berättar *Ted Rosvall* om de **svenska församlingarna** i Köpenhamn, Oslo och Helsingfors, dit många utvandrade svenskar sökte sig. **Nr 1 2021.** Här skriver *Olle Söderström* om de olika **ordenssällskap** – exempelvis frimurarna, tempelriddare och Odd Fellows – som många svenskar blev medlemmar i. Här kan du läsa om hur man kan leta efter spår i arkiven.

ÖckeröÖarnas, Medlemstidning för Öckerööarnas Släktforskarförening, nr 1 2021. *Henrik Karlsson* berättar om **begravningssederna** på öarna, och var man begravdes.

Hawila

Posttidning B

Avsändare:
GöteborgsRegionens
Släktforskare
Erik Dahlbergsgatan 36 B
411 26 Göteborg

Digitalt 11-12 september

www.sfd2021.se

 Släktforskar dagarna 2021 0793-25 53 86 sfd2021@genealogigbg.se

Biljetterna har släppts!

GöteborgsRegionens Släktforskare har den stora glädjen och äran att välkomna er alla till Släktforskar dagarna 2021 och Göteborg som fyller 400 år – men det blir digitalt.

Botanisera bland föreningars digitala monstrar, knyt kontakt med utställare, ta del av erbjudanden och lyssna på intressanta föreläsningar.

Några av de bokade föreläsningarna:

- Ewert Arwidsson:** Göteborgs-Emigranten – Forskningen går vidare
Anna-Lena Hultman: I emigranternas spår
Thomas Fürth: Släktforska utanför Norden
Ingrid Lindberg: Hitta berättelsen – det är väl ingen konst?
Karl Vesterberg: Göteborg 1713: en visuell mikrohistoria
Lars Olof Löf: Svenska Ostindiska kompaniet, Göteborg och Kina
Sonja Entzenberg: Bakerska, Grip, Angerman, Nilsson och Johansson. Historiska perspektiv på kvinnors tillnamn
Niklas Hertzman, ArkivDigital: ArkivDigital – Mycket mer än kyrkböcker
Peter Sjölund: DNA-släktforskning revolutionerar polisens arbete med grova brott

► Läs mer på sfd2021.se

BILJETTPRISER

En dag	100 kr
Båda dagarna	150 kr
Båda dagarna med tillgång till de flesta föreläsningarna under två månader	250 kr

P.S. Utställningsdelen har smygpremiär redan 15 augusti – fritt inträde dit för alla

Arrangör: GöteborgsRegionens Släktforskare, huvudsponsor: ArkivDigital, samarbetspartners: Sveriges Släktforskarförbund, Studieförbundet Vuxenskolan och Göteborgs 400-årsjubileum 2021.

